

Maisemalaidunnuksen seuranta vuonna 2017 ja työpaja 2018

Pilottikohde Nokian Pitkäniemi

Lähtötilanne vuonna 2016 ennen laidunnusta

Vanhojen peltojen kasvillisuus on rehevää. Valtalajeina ovat mm. heinät, koiranputki, voikukka, seittitakiainen, pujo ja rönsyleinikki. Kosteammilla kohdilla kasvaa myös nokkosta ja mesiangervoa. Alueella on myös monimuotoisempia niittyalueita, joiden lajistona ovat esim. niittynätkelmä, ojakellukka, poimulehti, siankärsämö, niittyleinikki, metsäkurjenpolvi, ahomansikka ja niittyhumala. Peltojen reunamilla kasvaa paikoitellen vadelmaa. Alueen eteläosassa esiintyy paikoitellen komealupiinia, joka on haitallinen vieraslaji. (ProAgria Etelä-Suomi, maa- ja kotitalousnaiset. 2016. Pitkäniemen avoimien alueiden hoito- ja käyttösuunnitelma 2017-2021)

Seurantakäynnit 23.5. ja 29.8.2017 (kasvilajihavainnot ed. mainittujen lisäksi)

- hiirenvirna
- nurmitädyke
- ojakärsämö
- paimenmatara, peltolemmikki
- rantakukka, rantaminttu, raunioyrtti, rentukka
- sudenmarja, suo-ohdake
- valkoapila

Alueella kasvaa melko runsaasti raunioyrttiä, joka voi olla Pitkäniemen alueella kulttuurikarkulainen tai luonnonvarainen laji. Lampaiden laidunnuksen jälkeen lajitunnistusta on vaikea tehdä, kyseessä voi olla rohtoraunioyrtti (vieraslaji), tarharaunioyrtti tai ruotsinraunioyrtti. Lampailla kasvi maistuu joka tapauksessa hyvin.

Laidunnus ja laidunpaine

Alueella on hyvät aitarakenteet ja opastaulut ja -kyltit. Huomionarvoista on se, että laitumen poikki kulkee polku lintutornille. Lampaat ovat saaneet tästä huolimatta laiduntaa rauhassa alueella.

Alueella on voimassa oleva ympäristösopimus v. 2017-2021.

Laitumen pinta-ala on 6,90 hehtaaria. Laidunpaine alueella on ollut sopiva tai aavistuksen alhainen. Elokuun lopussa laitumella on yhä jonkin verran syötävää. Pohjois- ja keskiosa alueesta on sopivasti syöty, eteläosa heikommin. Rehevä heinikko on syöty monin paikoin matalaksi, ja kukkakasvit ovat päässeet kasvamaan ilman heinikon varjostusta. Elokuussa laitumella kukkivat mm. niittyleinikki, kärsämöt, lemmikki, rantaminttu ja rantakukka. Lampaat ovat myös syöneet puiden ja pensaiden oksia noin metrin korkeudelle, mikä lisää avoimuutta alueella. Nokkonen muodostaa muutamia hylkylaikkualueita, jotka olisi jatkossa hyvä niittää kaksi kertaa kesässä.

Eläinmäärä kesällä:

1.6.2017	Laidunnus alkoi, 20 uuhua ja 28 karitsaa
11.6.2017	Laitumelle vietiin lisäksi 11 uuhua
20.7.2017	Laitumelta haettiin uuhet ja karitsat, jäljelle jäi 11 uuhua
12.9.2017	Laitumelta haettiin viimeset 11 uuhua

Laidunnusta olisi voinut jatkaa syyskuun loppuun, mutta valvova taho ei kuitenkaan ollut enää halukas tekemään päivittäistä hoitoa. Ilkivaltaa oli hieman lähinnä roskaamisen ja vesiletkun irrottamisen muodossa.

Laidunnus on lisännyt alueen arvoa, Aamulehti uutisoi 16.11.2017 seuraavasti:

”Pitkänniemen sairaala-alueen kupeessa sijaitseva Markluhdanlahti Nokialla halutaan luonnonsuojelualueeksi.

Nokian rakennus- ja ympäristölautakunta esittää luonnonsuojelualueen perustamista Pitkäkaavan ja Maatian kiinteistöille luontolahjana satavuotiaalle Suomelle. Kaupunginhallituksen toivotaan hakevan Pirkanmaan ely-keskukselta luonnonsuojelualueen perustamista lahdelle.

Markluhdanlahden luonto on monimuotoista siellä esiintyvine ranta, kosteikko- ja metsäluonto-tyypeineen ja niillä esiintyvine lajeineen. Erityisesti lahti on vesilintujen suosiossa. Markluhdanlahti on valittu Birdlife Suomen maakunnallisesti tärkeäksi lintualueeksi. Alueella on tehty luontoselvitykset vuosina 2011 ja 2017.

Lahdella pesii useita uhanalaisia lajeja

Alueen pesivään lintulajistoon kuuluu uhanalaisia, lintudirektiivin sekä Suomen vastuulajeja.

Näistä merkittävimmät ovat nopeasti uhanalaistunut nokikana ja kymmenien parien silkkiuikkukolonia.

Aluetta on avattu raivauksin ja kesällä 2017 aloitettiin lammaslaidunnus.

Taivaanvuohi on tehnyt paluun

Niityn avoimena pitäminen lisää alueen luonnonarvoja ja todennäköisesti hoitotoimenpiteiden seurauksena vaarantunut taivaanvuohi on tehnyt paluun alueen pesimälajistoon. Hoitotoimenpiteiden avulla alueen luonnon monimuotoisuutta ja lajistoa voidaan kasvattaa entisestään.”

YMPPI, Pirkanmaan maatalousympäristön haasteet –hanke
LAIDUNTYÖPAJA, PITKÄNIEMI, NOKIA

Muistio

Aika: tiistai 2.10.2018 KLO 11.00-13.15

Paikka: Pitkäniemen laidun, Nokia

Työpajan jäsenet: kunnanpuutarhuri Virpi Hannuksela (Nokian kaupunki), ympäristönsuojelusuunnittelija Antti Mäkelä (Nokian kaupunki), lampuri Juho Lahti (Ala-Uotilan lammastila), Jutta Ahro, hankevetäjä (ProAgria Etelä-Suomi).

Laidunkausi 2018 alkoi toukokuun loppupuolella ja päättyi syyskuun puolivälissä. Laiduntajina oli n. 40 uuhta karitsoineen.

Kokemuksia:

- Ympäristönsuojeluun on tullut positiivista palautetta etenkin lintumiehiltä, vuonna 2018 alueella oli jo kaksi taivaanvuohen pesintää
- Linnuston kannalta alueella olisi hyvä lisätä pensaikon raivausta, etenkin rannassa
- Myös kunnanpuutarhuri on saanut alueelta positiivista palautetta, lampaat ovat tykättyjä ja avautunut maisema saa kiitosta.
- Ongelmia ei ole kuluneena laidunkautena ilmennyt
- Kaiken kaikkiaan palautetta on tullut melko vähän
- Laidunnusjälki on pääosin hyvää, mutta osalla alueella syötäväksi kelpaamattomat sarat ovat lisääntyneet ja jääneet korsiintumaan, samoin leppä ei ole maistunut lampaille ja näin olleen sitä on aika paljon etenkin rannassa
- Alueella kasvanut lupiini on pääosin hävinnyt, muutamia pieniä lehtirusukkeita alueelta löytyy. Ei-toivotuista lajeista alueelta löytyy raunioyrttejä, piikkiohdaketta ja paikoin nokkosta. Ne eivät maistu lampaille.
- Lampaat eivät olleet kasvaneet ihan toivotusti, syynä lienee kuiva kesä ja kuumuus
- Valvonta on sujunut pääosin ok tänä kesänä, hieman ollut haasteita. Mikäli lampurit haluavat, että haetaan uutta valvontatahoa, ottavat he yhteyttä aiheesta mahdollisimman pian kunnanpuutarhuriin.

Kehitettävää alueen hoitoon:

- Laitumelle on syytä tehdä puhdistusniitto traktorivetoisella niittomurskaimella, jotta ei-toivotut lajit, esim. sarat, eivät pääse liiaksi lisääntymään. Murskaus tehdään etenkin polun viereisellä niityllä, joka eniten jäänyt syömättä. Paras aika niitolle olisi heinä-elokuu. Virpi H. lupasi selvittää ja teettää tämän kaupungin työnä.
- Rannan pensaikkoa tulisi raivata niin, että lampaat pääsisivät pidemmällä ja ottaisivat alueen laajemmalti laidunnukseen. Raivaus kannattaa tehdä osissa eli esimerkiksi talvella yksi osa ja heinäkuun lopulla-elokuussa (ei lintujen pesinnän aikaan) pienehkö lohko/kaistale kerrallaan. Tämä jaksottelu siitä syystä, että näin pensaiden kasvu olisi eriaikaista ja lampaille riittäisi tasaisemmin syötävää.
- Juho L totesi, että alueen laidunnuksen kannalta on tärkeää aloittaa laidunnus mahdollisimman aikaisin keväällä eli heti kun kasvu alkaa.
- Laidunpainetta tarkkaillaan kuten tähänkin asti. Tarpeen mukaan eläimiä vähennetään loppukaudesta. Ja jos tarve, jatkossa laidun jaetaan lohkoihin, jolloin laidunnus on tasaisempaa. Tämä tehdään, mikäli huomataan, että jotkut alueet jäävät vähemmälle laidunnukselle.

Takana on kaksi laidunkautta. Ja tulokset ovat olleet positiivisia niin alueen luonnon monimuotoisuuden kuin maiseman ja virkistystoiminnankin kannalta. Meneillään oleva ympäristösopimuskausi jatkuu vielä kolme vuotta. Ja alueen hoitoa seurataan ja kehitetään tarpeen mukaan ja yhteistyö jatkuu kaupungin ja lampurin välillä.

